

LECTURA, ANTÍDOT DE SOLEDAT

«Elmer, solo faltas tú»

Un projecte d'aprenentatge servei des de la lectura

1.-Sinopsi

L'aprenentatge servei és la porta del somriure per a persones amb discapacitat que senten l'acompanyament lector dels joves. Un projecte que pivota entre la fortalesa de llegir i la feblesa dels qui tenen dificultats per a fer-ho; un vas comunicant que es transforma en màgia quan els protagonistes de la lectura són estudiants de l'Ies Número 5 de Sagunt, a qui el sistema educatiu els ha dit que «no sabien». El projecte «La lectura, antídoto de soledad. Elmer solo faltas tu» naix amb la determinació de convertir l'acte de llegir en llavor de canvi social. Una aposta d'aprenentatge servei des de la lectura que interacciona, d'una banda, els adolescents més conscients, empàtics i competents en lectura i de l'altra, les persones amb discapacitat amb més accés a experiències lectores, socials i culturals. Un enriquiment que va del llibre al servei, de la interacció a la comunitat; aprendre fent servei i llegir aprenent. En definitiva, la lectura esdevé rent de cohesió, inclusió i equitat social; antídoto de soledad

2.- Objectiu principal. Problema social o necessitat per la qual s'actua

El projecte busca potenciar la participació activa dels estudiants en la comunitat, promovent valors de col·laboració, compromís i responsabilitat social. Mitjançant activitats viscudes planificades i inclusives des de la lectura, aspirem a generar un impacte positiu i sostenible en un entorn sovint hostil amb l'acte lector. Amb la nostra proposta pretenem fer un pas endavant en la consolidació de la lectura com a dret fonamental i porta de la inclusió i el progrés social.

En aquest sentit perfillem les necessitats:

- a) Desafecció de l'estudiantat dels programes de diversificació curricular per la lectura. Els i les joves viuen l'acte lector com una exigència acadèmica sense vàlua. La força de les xarxes socials, la irrupció i el ritme de l'audiovisual, els videojocs o les sèries minen les possibilitats de la lectura, encara més en un estudiantat desmotivats i poc valorats pel sistema educatiu. Amb aquesta proposta els estudiants assumeixen la veu dels llibres com a transformadora de la societat a la qual, elles i ells són els protagonistes.
- b) Soledat de les persones amb discapacitat intel·lectual. Les persones amb diversitat funcional que viuen a la Residencia Nuestros Hijos estan isolades. Una realitat cada dia més sagnant que constaten els tècnics que hi treballen; una situació que s'ha agreujat després de la pandèmia i que, any rere any, deixa els usuaris de la residència amb menys possibilitats d'inserció social i de vivència compartida des de la dignitat que reclamen els drets humans.
- c) Amb el projecte ***La lectura, antídoto de soledad*** pretenem potenciar uns adolescents més competents en lectura i conscients de la diversitat així també pretenem que, les persones amb discapacitat intel·lectual senten més oportunitats culturals i socials. En definitiva, enfortim el vincle estudiantat-

usuaris Residència, escola-comunitat, en definitiva millorarem la cohesió social. La relació construïda des de la lectura es projecta molt més enllà dels propis entorns i arriba a la societat, la ciutat, les famílies i el barri.

3.- Actuacions prèvies i preparació

L'Article 26 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) reconeix el dret a l'educació, i implícitament, el dret a accedir a la lectura i a la informació. L'UNESCO defensa la lectura com una eina fonamental per al desenvolupament individual i col·lectiu, vinculant-la amb la llibertat d'expressió i accés a la informació. Viure la lectura com un dret fonamental i consegüentment llavor de canvi social és l'essència d'aquesta proposta.

Llegir cooperativament, llegir per i amb els demés, viure la lectura i sentir la seua fortalesa com a motor de canvi social alhora que transformador i potenciador d'integració social. La lectura com antídote de soledat és el fonament d'un projecte que interacciona joves estudiants que han tingut dificultats per a seguir el seu itinerari en l'ensenyament secundari i persones amb discapacitat intel·lectual, xifrades en minusvalidesa superior al 67%. L'estudiantat de l'Ies Número 5 de Sagunt i els usuaris de la residència Nuestros Hijos ubicada al barri de Baladre de Sagunt són els protagonistes del projecte.

La lectura garanteix l'accés a la cultura i al coneixement. És clau per a l'alfabetització i educació. Promou la participació ciutadana i democràtica, ja que permet comprendre lleis, notícies i informació pública. És essencial per al desenvolupament crític i personal, estimulando la imaginació, el pensament crític i la formació d'opinions pròpies. Tanmateix, afavoreix l'accés a la lectura adaptada i significativa. Genera espais de socialització, companyia i participació activa a més de reforçar l'autoestima i el gaudi cultural d'ambdós grups protagonistes. La lectura edevé doncs, pont de trobada i font d'aprenentatge per a tots dos grups.

Si observem la programació anual desenvolupada es constata que, d'una banda l'estudiantat viu en primera persona la fortalesa que suposa llegir, les possibilitats que ens atorga com a persones i la transcendència que pot tenir llegir per a altres. De l'altra, els usuaris de la Residència Nuestros Hijos, viuen la trobada com un moment d'inclusió i aprenentatge cooperatiu. La lectura obri les portes d'un nosaltres ferm que genera accions i vivències úniques.

.- Formació prèvia per adolescents

- Taller de sensibilització sobre discapacitat intel·lectual.
- Formació en lectura expressiva, lectura fàcil i estratègies de comunicació accessible.

4.- Accions concretes

1.-Parelles lectores

2.-Creació de materials accessibles

- Adaptació de contes o relats curts a **lectura fàcil** (frases curtes, llenguatge planer, pictogrames).
- Gravació d'audiollibres amb veus dels adolescents.
- Lectura dramatitzada, animació i dinamització lectura coral

3.- Activitats complementàries

- Tallers creatius (il·lustrar contes, fer murals amb els personatges).
- Lectura xiuxiuejada, estimulació sensorial
- Lectura i art; expressió plàstica i relat
- Experiència lectora de la ma de l'art: «Museo del Prado visita Sagunt»
- Eixides culturals (biblioteca, museus, teatre de contes, presentació pública).

4.- Acte final comunitari

- «Elmer solo faltas tu» representació cooperativa del relat creat amb totes les veus del projecte. Acte viscut per tota la comunitat, una lectura dramatitzada i cooperativa, intergeneracional i projectada entre: els representants del consistori, alcalde i regidors; escolars del CEIP La Pinaeta; famílies i usuaris de la Residència Nuestros Hijos.
- Exposició de materials creats durant un any a la residència Nuestros Hijos.
- Reflexió i avaluació del projecte amb veu de totes i tots.

5.-Rol dels participants en l'experiència

L'alumnat del grup de 2ⁿ d'ESO de l'Ies Número 5 protagonitza aquest projecte que posa en primer lloc la significativitat de la lectura. Tots els estudiants participen activament de l'experiència tot i la complexitat que representava la interacció en les primeres sessions. La dinamització de l'experiència compta amb un horari específic per tal de poder dedicar el temps pertinent a «llegir per als demás». L'alumnat participa activament de la proposta i manifesta constantment la seua implicació en l'experiència; setmanalment preparen l'eixida i articulen el desenvolupament de l'experimentació. Les persones usuàries de Nuestros Hijos participen setmanalment en el projecte; en cada sessió els residents protagonitzen una aventura; elles i ells esperen la interacció amb l'estudiantat de l'Ies; sovint preparen les sessions en els seus tallers i treballen els textos que se'ls hi proposa. Des dels usuaris s'ha constatat un impacte extraordinari amb el projecte. La trobada setmanal conforma l'activitat en

un element de creixement i millora de la Residència. No és doncs, una activitat puntual que es perfila com una visita o una animació, sinó que és un projecte d'interacció real i creixement actiu per ambdues realitats.

La professora de l'Ies Número 5, organitza, articula, prepara, anima i impulsa l'acció lectora; per la seua banda l'orientadora de la Residència Nuestros Hijos dinamitza l'activitat, acompanya, dirigeix i coopera en cada sessió. Una educadora/integradora de l'Ajuntament de Sagunt participa en el projecte donant suport al desplaçament de l'alumnat i donant el suport necessari al desenvolupament de l'acció

6.- Temporalització

1. Primera empremta.

Presentació, descobriment mutu, diversitat experimentada. Dinàmiques i jocs de rol: presentacions individuals, grups i professionals.

Som diversos, formem part, des de la individualitat viurem el nosaltres inclusiu que consolida la manada multicolor d'elefants a «Elmer»

2. Activitats d'ensenyament aprenentatge. Octubre Maig

L'activitat es desenvolupa cada dilluns del mes d'octubre fins a maig en horari de 10:00h a 13:30h L'alumnat de l'Ies Número 5 camina dos kilòmetres per arribar a la Residència Nuestros Hijos i allà protagonitza setmanalment una trobada lectora. La lectura com a aprenentatge servei desdibuixa l'aula com a espai d'aprenentatge i l'alumnat passa a ser lector en espais diversos de la Residència «Nuestros hijos»; del barri de baladre o del Port de Sagunt. Les trobades setmanals es planifiquen en funció dels textos i de l'objectiu específic de la sessió. (lectura dramatitzada; lectura coral; lectura per parelles; lectura a cau d'orella; lectura representada, lectura en cooperatiu, lectura en petit grup) Tot i això, es treballa la rutina: preparació corporal per a la lectura: sensibilització de l'atenció, preparació i estimulació de l'oïda, carícia de cor amb la consegüent preparació de la recepció i estimulació de la ment: «obrim el llibre» i per concloure «Tanquem el llibre». Dinàmica transversal, protagonitzada i dirigida primer per l'estudiantat del Número 5 i posteriorment pels usuaris de la Residència Nuestros Hijos,

3. Activitats de difusió i reflexió del taller Maig-Juny

Presentació projecte al municipi. Trobada amb tècnics municipals, Impuls de les trobades a xarxes socials i mitjans de comunicació

4. Festa d'acollida lectora a la biblioteca de l'Ies Número 5

Els usuaris de Nuestros Hijos protagonitzen la lectura de textos breus a la biblioteca de l'Ies Número 5. Els estudiants i els seus companys participen programa de ràdio i fan sentir la seua veu a l'institut.

5. Espectacle lector a la Residència Nuestros Hijos

Jornada de portes obertes amb i des d'«**Elmer, solo faltas tú**». Representació, lectura dramatitzada, mostra personatges i presentació del treball viscut. Les famílies perceben la importància de la interacció; els lectors i lectores comparteixen el treball viscut i emfatitzen la fortalesa de la tasca. A la lectura participada assiteix l'alcalde de la localitat Dario Moreno, el regidor d'educació Raül Palmero, les tècnics de joventut i l'educadora social que ens ha acompanyat amb el procés. Quan a la Residència Nuestros Hijos, assenyalarem la participació del personal, la implicació de l'equip psicosocial amb la determinació de l'orientadora i la direcció del centre

7.-Avaluació

a) Diari lector. Reflexions de l'alumnat participant

	Reflexió	Desició
ÀMBITS	1. Actituds i aspectes emocionals que es relacionen amb l'experimentació lectora	1.1 Sentir la vàlua de la lectura com a eina de transformació social 1.2. Millorar la confiança en mi mateix. 3.Millorar el meu interès per llegir 4.Millora la meua disposició en l'aprenentatge d'altres matèries
	2. Preparació de la LVA.	1.Preparar-me una lectura per llegir-la en veu alta. 2.Assajar la lectura de diferents maneres. 2.3 Cerque les eines necessàries per fer una experimentació (dramatització, estimulació...)

	3. Percepció del propi nivell lector i del dels altres.	3.1. Millorar en algun aspecte com llegeixo en veu alta. 3.2 Revisar les meues possibilitats com a comunicadora o comunicador 3.3 Esdevenir conscient de la fortalesa que ens atorga la diversitat.
--	--	--

b) Rúbrica de les sessions

CRITERIS observem	1	2	3	4
Preparació i implicació en la dinàmica prevista				
To i entonació. Animació al receptor				
Pauses i interacció amb el receptor				
Ritme i velocitat. Variació en funció de qui escolta				
Pronúncia i dicció Recolzament gestual				

c) Autoavaluació competencial per rúbrica per a l'alumnat

Com llig en veu alta?	1	2	3	4
Se m'entén bé? Aporte a la degustació del text				
Canvie la disposició i la dedicació al llarg de la lectura?				
El ritme de la lectura és adequat?				

Interaccione amb els companys i articule textos				
M'ha agradat compartir la lectura?				

d) Anàlisi de l'activitat després de cada sessió.

Alumne/a:			Data:		
Observador:			Text a llegir:		
	Ritme de lectura / Fraseig	Expressivitat i entonació	Pauses durant la lectura	Lectura accentuada de determinades paraules del text	Seguretat durant la lectura
4	L'estudiant llegeix tot el text amb ritme i continuadament, prestant atenció a totes els signes de puntuació (., : ...), i dividint el text amb frases amb sentit.	L'estudiant llegeix tot el text amb un adequat canvi d'entonació i expressivitat, per comprendre el que està llegint.	L'estudiant llegeix tot el text fent les corresponents pauses per acabar frases, o atendre els signes d'entonació i admiració.	L'estudiant llegeix el text accentuant la lectura d'aquelles paraules que li aporten significat.	L'estudiant llegeix tot el text relaxat i confiat en el seu nivell de lectura i corregeix fàcilment qualsevol error que comet.
3	L'estudiant llegeix la major part del text amb ritme i continuadament, prestant atenció a totes els signes de puntuació (., : ...), i dividint el text amb frases amb sentit.	L'estudiant llegeix la major part del text canviant adequadament la veu i l'entonació per trobar el significat.	L'estudiant llegeix la major part del text fent les pauses que corresponen als signes de puntuació, interrogacions o admiracions.	L'estudiant llegeix la major part del text ressaltant l'accent d'algunes paraules que aporten significat a la lectura.	L'estudiant llegeix la major part del text d'una manera relaxada i confiada, i algun cop es mostra confós amb els seus errors.
2	La lectura de l'estudiant és uns cops ràpida, i d'altres amb pauses inesperades durant la lectura.	L'estudiant llegeix el text amb canvis en el to i l'expressivitat, que no s'ajusten al significat del text.	L'estudiant fa, en poques ocasions les pauses adequades quan es troba signes de puntuació, interrogacions o admiracions.	L'estudiant, en poques ocasions, resalta l'accent d'algunes paraules del text.	L'estudiant es mostra de vegades nerviós i confós amb els seus errors.
1	L'estudiant llegeix amb grans pauses, o llegint lentament les paraules del text.	L'estudiant llegeix el text d'una manera monòtona, sense entonació i expressivitat.	L'estudiant no fa pauses adequades quan es troba signes de puntuació, interrogacions o admiracions.	L'estudiant no té en compte cap paraula del text per ressaltar la seva lectura.	L'estudiant es mostra nerviós durant la lectura.
Puntuació					

8.- Vídeo.....

9.- Reflexió final

Llegir és retrobar-se amb un mateix i amb els altres. És curar la soledat amb l'aliança de les paraules. Quan llegim, les paraules ens fan companyia, ens parlen, ens fan riure o plorar, i ens recorden que no estem sols. Cada llibre és una mà estesa, una veu amiga que ens acompanya i ens permet créixer personalment i social.

En un món on la soledat pot pesar, la lectura pot esdevenir l'antídot que ens connecta amb històries, persones i mons que ens donen sentit. Tanmateix, si la nostra trajectòria personal està marcada per una experiència negativa amb la lectura, aquesta possibilitat està sovint ferida; per això i amb la determinació d'obrir portes a la nostra societat, esperem viure el projecte com l'oportunitat de construir ponts. Quan la lectura es comparteix —amb infants, adolescents, persones grans o amb diversitat funcional—, la soledat es transforma en comunitat, i la cultura en esperança. La lectura és pont d'aprenentatge servei i aquest de comunitat que creix

Constatant la necessitat social real com és la inclusió de les persones amb diversitat funcional amb un índex de minusvalidesa major al 65%, l'alumnat de l'Número 5 de Sagunt aposta per llegir. D'aquesta manera, les necessitats del subjecte-lector i les necessitats de la societat esdevenen pont de creixement i enriquiment d'ambdues. L'experiència d'aprenentatge servei atorga sentit al fet lector d'un alumnat a priori desmotivats i poc implicats en la lectura que és capaç d'experimentar la seua potencialitat quan la comparteix amb els usuaris de Nuestros Hijos. La trobada setmanal lectora desenvolupada durant el curs 2024-25 ha permès transformar la soledat en camí des de la lectura.

En definitiva, les competències lligades a la lectura, la comprensió i el desenvolupament de la consciència crítica s'amplifica amb aquest projecte de la ma de la consciència empàtica. ***La lectura, antídoto de soledad*** viu des de l'ètica de la cura, una consciència de la necessitat de viure amb l'altre i des de l'altre summament enriquidora, que ens ajuda a imaginar i construir un demà més humà.